

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2015/4

Karar Sayısı : 2015/61

Karar Tarihi : 1.7.2015

R.G. Tarih-Sayı : 15.7.2015 - 29417

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Kocaeli 4. Asliye Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinin (6) numaralı fıkrasının son cümlesinin Anayasa'nın 38. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Trafik düzeninin gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla işlenen taksirle yaralama suçundan hapis cezası ile cezalandırılan ve iki ay onbeş gün süreyle sürücü belgesinin geri alınmasına karar verilen hükümlünün, hapis cezasının infazının ertelenmesine rağmen sürücü belgesinin tarafına iade edilmemesi üzerine açtığı davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I- İPTALİ İSTENİLEN KANUN HÜKMÜ

5237 sayılı Kanun'un itiraz konusu kuralı da içeren 53. maddesi şu şekildedir:

"Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma

Madde 53- (1) Kişi, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak;

a) Sürekli, süreli veya geçici bir kamu görevinin üstlenilmesinden; bu kapsamda, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinden veya Devlet, il, belediye, köy veya bunların denetim ve gözetimi altında bulunan kurum ve kuruluşlarca verilen, atamaya veya seçime tabi bütün memuriyet ve hizmetlerde istihdam edilmekten,

b) Seçme ve seçilme ehliyetinden ve diğer siyasi hakları kullanmaktan,

c) Velayet hakkından; vesayet veya kayıymlığa ait bir hizmette bulunmaktan,

d) Vakıf, dernek, sendika, şirket, kooperatif ve siyasi parti tüzel kişiliklerinin yöneticisi veya denetçisi olmaktan,

e) Bir kamu kurumunun veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine tabi bir meslek veya sanatı, kendi sorumluluğu altında serbest meslek erbabı veya tacir olarak icra etmekten,

Yoksun bırakılır.

(2) Kişi, işlemiş bulunduğu suç dolayısıyla mahkûm olduğu hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar bu hakları kullanamaz.

(3) Mahkûm olduğu hapis cezası ertelenen veya koşullu salıverilen hükümlünün kendi altsoyu üzerindeki velayet, vesayet ve kayyımlik yetkileri açısından yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanmaz. Mahkûm olduğu hapis cezası ertelenen hükümlü hakkında birinci fıkranın (e) bendinde söz konusu edilen hak yoksunluğunun uygulanmamasına karar verilebilir.

(4) Kısa süreli hapis cezası ertelenmiş veya fîli işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında birinci fıkra hükmü uygulanmaz.

(5) Birinci fıkra da sayılan hak ve yetkilerden birinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen suçlar dolayısıyla hapis cezasına mahkûmiyet halinde, ayrıca, cezanın infazından sonra işlemek üzere, hükmolunan cezanın yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilir. Bu hak ve yetkilerden birinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen suçlar dolayısıyla sadece adlî para cezasına mahkûmiyet halinde, hükmünde belirtilen gün sayısının yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilir. Hükmün kesinleşmesiyle icraya konan yasaklama ile ilgili süre, adlî para cezasının tamamen infazından itibaren işlemeye başlar.

(6) Belli bir meslek veya sanatın ya da trafik düzeninin gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla işlenen taksirli suçtan mahkûmiyet halinde, üç aydan az ve üç yıldan fazla olmamak üzere, bu meslek veya sanatın icrasının yasaklanmasına ya da sürücü belgesinin geri alınmasına karar verilebilir. **Yasaklama ve geri alma hükmün kesinleşmesiyle yürürlüğe girer ve süre, cezanın tümüyle infazından itibaren işlemeye başlar."**

II- İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Alparslan ALTAN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN ve Kadir ÖZKAYA'nın katılımlarıyla 18.2.2015 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Ayhan KILIÇ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Uygulanacak Kural ve Sınırlama Sorunu

3. Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre, bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda, bu hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine

başvurabilmesi için, elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali istenen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak kanun kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde ve davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

4. Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinin (6) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde, belli bir meslek veya sanatın ya da trafik düzeninin gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla işlenen taksirli suçtan mahkûmiyet halinde, üç aydan az ve üç yıldan fazla olmamak üzere, bu meslek veya sanatın icrasının yasaklanmasına ya da sürücü belgesinin geri alınmasına karar verilebileceği belirtilmiş; itiraz konusu ikinci cümlesinde ise yasaklanma veya sürücü belgesinin geri alınması tedbirlerinin hükmün kesinleşmesiyle yürürlüğe gireceği ve sürenin, cezanın tümüyle infazından itibaren işlemeye başlayacağı kurala bağlanmıştır.

5. Maddenin (6) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde, belli bir meslek veya sanatın gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık ile trafik düzeninin gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık biçiminde iki ayrı taksirli suçtan söz edilmiş ve bu suçlardan mahkûmiyet halinde uygulanacak tedbirler de "*belli bir meslek veya sanatın icrasının yasaklanması*" ve "*sürücü belgesinin geri alınması*" biçiminde sayılmıştır. Yasaklanma ve sürücü belgesinin geri alınması tedbirlerinin mahiyetleri dikkate alındığında, yasaklanma tedbirinin belli bir meslek veya sanatın gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne, sürücü belgesinin geri alınması tedbirinin ise trafik düzeninin gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla işlenen suçlara uygulanacağı anlaşılmaktadır.

6. İtiraz yoluna başvuran Mahkemede görülmekte olan dava, trafik düzeninin gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla hapis cezasına mahkûm olan ve sürücü belgesinin geri alınmasına karar verilen hükümlünün, sürücü belgesinin iadesi talebiyle açılmıştır. Dolayısıyla itiraz konusu kuralda yer alan "*Yasaklama ve .*" ibaresinin uyuşmazlıkta uygulanma kabiliyeti bulunmamaktadır.

7. İtiraz konusu kuralın "*hükmün kesinleşmesiyle yürürlüğe girer ve süre, cezanın tümüyle infazından itibaren işlemeye başlar.*" kısmı ise hem "*yasaklama*" hem de "*geri alma*" yönünden uygulanabilecek ortak kural niteliği taşımaktadır. Görülmekte olan dava ise sürücü belgesinin geri alınması tedbirine ilişkin olduğundan kuralın geri kalan kısmının sadece "*geri alma.*" ibaresiyle sınırlı olarak incelenmesi gerekmektedir.

8. Açıklanan nedenlerle, 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinin (6) numaralı fıkrasının son cümlesinin;

1- "*Yasaklama ve .*" ibaresinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu ibareye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddine,

2- Kalan bölümünün "*geri alma.*" ibaresiyle sınırlı olarak incelenmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B- İtirazın Gerekçesi

9. Başvuru kararında özetle, sürücü belgesinin geri alınması tedbirinin hükmün kesinleşmesiyle yürürlüğe girmesinin ve sürenin de cezanın tümüyle infazından itibaren

işlemeye başlamasının, cezanın ertelendiği veya adli para cezasının takside bağlandığı hallerde hükümlüye mahkeme kararında belirtilenden daha uzun süreli ceza uygulanması sonucunu doğurduğu belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 38. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

10. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesine göre, ilgisi nedeniyle itiraz konusu kural Anayasa'nın 2. maddesi yönünden de incelenmiştir.

11. Kanun'un 53. maddesinin (6) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde, trafik düzeninin gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla işlenen taksirli suçtan mahkûmiyet halinde, üç aydan az ve üç yıldan fazla olmamak üzere, sürücü belgesinin geri alınmasına karar verilebileceği hükme bağlanmış; ikinci cümlesinde yer alan itiraz konusu kuralda ise sürücü belgesinin geri alınması tedbirinin hükmün kesinleşmesiyle yürürlüğe gireceği ve sürenin, cezanın tümüyle infazından itibaren işlemeye başlayacağı belirtilmiştir.

12. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve kanunlarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

13. Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerinden biri de "*belirlilik*"tir. Bu ilkeye göre, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi de gereklidir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup birey hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini doğurduğunu bilmelidir. Birey ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörebilir ve davranışlarını belirler. Hukuk güvenliği, normların öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar.

14. Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında, "*Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz.*" denilerek "*suçun kanuniliği*"; üçüncü fıkrasında da "*Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.*" ifadesine yer verilerek "*cezanın kanuniliği*" ilkesi getirilmiştir. Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan "*suçta ve cezada kanunilik*" ilkesi uyarınca, hangi eylemlerin yasaklandığı ve bu yasak eylemlere verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesi, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerekmektedir. Kişilerin, yasak eylemler ile bu eylemlerin işlenmesi durumunda ne tür yaptırımlarla karşılaşacaklarını önceden bilmeleri düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır.

15. Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinde, bir güvenlik tedbiri olarak belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma kurumu düzenlenmektedir. Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma kurumu, kural olarak kasten işlenen suçlara yönelik olmakla birlikte, maddenin (6) numaralı fıkrasında buna bir istisna getirilmekte ve taksirle işlenen bazı suçlardan mahkûmiyet

halinde de hükümlünün birtakım haklardan yoksun bırakılmasına imkân tanınmaktadır. Bu kapsamda, trafik düzeninin gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla işlenen taksirli suçtan mahkûmiyet halinde, üç aydan az ve üç yıldan fazla olmamak üzere sürücü belgesinin geri alınmasına karar verilebileceği öngörülmektedir.

16. Maddenin (6) numaralı fıkrasında belirtilen sürücü belgesinin geri alınması tedbirinin uygulanabilmesi için, mahkûmiyet hükmünün kurulması yeterli olmayıp ayrıca mahkemenin, mahkûmiyetle birlikte sürücü belgesinin geri alınması tedbirinin uygulanmasına da karar vermesi gerekmektedir. Üç aydan az ve üç yıldan fazla olmamak üzere yoksunluk süresinin takdirinde mahkûmiyet süresinin bir önemi bulunmamakta, yoksunluk süresi, mahkûmiyet süresinden bağımsız olarak hakim tarafından takdir edilmektedir.

17. Anayasa'nın 38. maddesinde düzenlenen kanunilik ilkesi, cezaların yanında, ceza yerine geçecek olan güvenlik tedbirlerinin de önceden kanunla belirlenmesini zorunlu kılmaktadır. Sürücü belgesinin geri alınması tedbirinin, trafik düzeninin gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla işlenen taksirli suçtan mahkûmiyet halinde uygulanacağı hususu Kanun'da açık, net ve anlaşılır bir biçimde ifade edilmektedir.

18. Öte yandan, Kanun'un 53. maddesinin (6) numaralı fıkrasının itiraz konusu kuralı da içeren son cümlesinde, sürücü belgesinin geri alınması tedbirinin hükmün kesinleşmesiyle yürürlüğe gireceği ifade edilmiş ise de tedbirin yürürlüğe girmesi, uygulanmaya başlanacağı anlamına gelmemektedir. Anılan cümle, önceki cümleyle birlikte bir bütün olarak dikkate alındığında, sürücü belgesinin geri alınması tedbirinin uygulanabilmesi için cezanın tümüyle infaz edilmesi veya infaz edilmiş sayılması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla, kuralda suç ve cezaların kanuniliği ve hukuk devleti ilkelerine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural, Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

IV- HÜKÜM

26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinin (6) numaralı fıkrasının son cümlesinin;

A- "*Yasaklama ve.*" ibaresinin, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu ibareye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

B- Kalan bölümünün "*geri alma.*" ibaresiyle ile sınırlı olarak incelenmesine,

C- "*geri alma.*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE,

1.7.2015 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Alparslan ALTAN

Başkanvekili
Burhan ÜSTÜN

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Erdal TERCAN

Üye

Muammer TOPAL

Üye

M. Emin KUZ

Üye

Kadir ÖZKAYA

Üye

Rıdvan GÜLEÇ